

ISAGOGE
IN CANONICAS
Septem Epistolas, qua (ut in
Paulinis) compositionis œ-
conomia, & germana
dispositio mon-
stratur.

Eodem Bened. Aretio
Auctore

LAVS ANNAE.
Excudebat Frãciscus le Preux,
Illust. D. Bernensiu Typog.

Ob. G. u. 3781

ILLVSTRI ET DOMESTICA

Nobilitate Splendidissimo viro D. Odoar-
do Thyenao Ciconia Comiti Domino
suo honorando. S. P.

A dfero ad te, illustris & generose
vir, munusculum, qualia nostra esse
solent, hoc est chartaceū, & tenue.
Quando enim tu in me amando &
ornando, nullum officii genus pre-
termittis, volui saltem ego, tenui isto opusculo signi-
ficationem grati animi extare, quandoquidem alia
via mihi nulla patefacta est. Et quanquam eius-
modi sit ut nec commendari, praesertim apud tantū
virum, possit, nec ad dignitatem, splendoremque
virtutum tuarum quicquam conferre, tamen, qui
tuus est candor, & erga me studium, grato, ut spe-
ro, admittes animo pusillum hospitem, patierisque
ut tui nominis splendore ornatioꝝ & commendatioꝝ
prodeat.

Dominus Iesus te cum omni tua familia con-
seruet. Amen. Vale, Bernæ Cal. Februar. CIO IO
LXXIIII.

Illustris. D. T.

studiosissimus Bene-
dictus Aretius.

a. ij.

EPISTOLÆ DIVI IACO-
BI APOSTOLI
dispositio.

Argumentum Epistola.

Postolus Iacobus magis in-
struit pios quomodo vi-
uendum, quàm quid sit
credendum. Ideo de mo-
ribus renati hominis semper loqui-
tur, de fide non perinde. At in profes-
sis religionem Christi, requirit impri-
mis tolerantiam sub cruce, quæ Chri-
sti nomine obtruditur, à qua diligen-
ter separat eam crucis speciem, quam
nostra nobis imponit caro. Deinde
in conuētibus sine prosopolipsia con-
ueniendum esse docet, fidem ritè or-
nādā omni bonorum operum stu-
dio, ne inani quodā simulachro de-
mētemur, quemadmodum philoso-
phi quidam speciosè de virtutibus
differebant, cū interim mores illo-
rum omni scelerum turpitudine ef-
sent

ent defœdatis, &c.

AUTOR EPISTOLÆ.

Iacobus, qui autor est præsentis epistolæ, fuit de numero duodecim Apostolorum. Nam Græci expressè τὸ Ἰακώβου addunt, & Syri qui mox post Apostolorum tempora Euangelium Christi & has epistolas, quas appellamus canonicas cum aliis in suam linguam transtulerunt, Iacobum Apostolum agnoscunt. Cæterum quia apud Matt. 10. cap. duo recēsentur Iacobi in catalogo Apostolorum, non frustra quæri potest, quis-nam ille sit, Zebedæi-ne, an Alphæi filius: In huius quæstionis decisione sequor Hieronymi sententiam, qui hunc Alphæi filium pronūciat esse, & eundem esse qui Iacobus minor, Iacobus iustus, Iacobus frater Iudæ, & Iacobus frater Domini dictus sit. Itaque hic erit Iacobus, quem Apostolus Paulus Hiero-

solymis cōuenit, vt est ad Gal. ca. i. v-
 bi inquit se præterea Apostolū nullū
 vidisse prætter Iacobū fratrem Domini.
 Porro dictus est frater Domini, quòd
 esset filius Mariæ Cleophæ quæ soror
 fuit Mariæ virginis, & more scripturæ
 fratres dicuntur qui reuera erāt cōsobri-
 ni. Hæc, vt apparet, verissima sententia
 est de autore præsentis epistolæ. Non
 ignoro interea quibusdā magis place-
 re hūc Iacobum nō esse de cœlu Apo-
 stolorū, sed de numero septuaginta
 discipulorum, & hunc esse quem ap-
 pellant Iacobum Obaliæ. Sed proba-
 biles tantum sunt cōiecturæ, nec plus
 valent quàm superiores rationes, &
 quia hac sententia plurimum decedit
 de autoritate epistolæ, magis arridet
 superior, vt & Apostolica sit & catho-
 lica. Hinc intelligi potest cur veteres
 catholicam appellarint vnà cum se-
 quentibus, quòd scil. non vni priuato
 homini

homini, aut vni priuatæ ecclesiæ, sed omnibus piis esset scripta. Deinde, quòd non minus pòderis in probando habere debeat, quàm Paulinæ epistolæ. Præterea, quòd habeat generales vitæ regulas, quæ ad omnes spectant. Eadem ratione dicta est canonica, quanuis ea vox à nōnullis damnetur: tamen hæc appellatio ostendit eam non minus esse in canone, quàm sint Paulinæ, nec minus autoritatis huic tribuendū esse. Itaq; ostēdit consensū & doctrinæ & ecclesiæ iudiciū recipientis hanc cum reliquis pari autoritate. Porro, qui dicunt non esse Apostolicam, hæc ferme habēt argumenta. Primū, quòd locum de fide Abrahæ ex 15. cap. Geneseos contra mentem Pauli ad Rom. 4. applicet operibus. Locus est infra cap. 2. ver. 25. Sed facilè responderi potest non fieri hoc contra mentem Pauli. Nam bo-

na fide citat Mosen, & ostendit ex operibus Abrahami illustratam esse illius fidem. Quam sententiam haud dubiè Apostolus Paulus quoque approbasset, cum & ipse velit operosam esse fidem, nec vnquam probet inane fidei simulachrum.

2. Secundo loco dicunt illum nunquam vel rarò saltem de Christo loqui, quo nomine nihil frequentius fit in ore reliquis Apostolis. Respondeamus illum satis testari quantum Christo deferat cum ab illo exordiat. Porro, cum esset correcturus mores malè exprimentium doctrinam Christi, frequētior debuit esse in corripendis vitiis: & vrgendis bonis operibus, quàm fidei ratione, cū iam Christianis constaret quid credendum esset, non perinde autem quomodo viuendum: aut si etiam hoc constabat, pauci tamen erant qui vita & moribus

bus hoc vellent exprimere.

3 Tertio, & hoc non videtur Apostolicum, quòd cap. 2. loquens de lege, vocet eam libertatis legem, cum Apostolus Paulus potius seruitutis, mortis, iræ, & peccati ministram appellet. Respondeo, non eodem cõsilio hoc fieri. Nam Paulus contra Iudæos agens rectè sic appellat, cum illi hãc vrgerent quasi necessariam ad salutem, & per legem intelligebant ipsas ceremonias, quãdoquidem ipsam circuncisionem & similia ex lege obtrudebant, non moralia. Contra Iacobus de morali lege loquitur, ideo iubet omnes sic loqui & sic facere, quasi per legẽ libertatis iudicãdos, & lex libertatis vtique Christi est, cuius doctrina imprimis requirit bonos mores: libertatis autem, quia nos nõ ligat ad ceremonias externas, sed hilari spiritu & spõte Deo seruit omni bono-

rum genere. Itaque nihil hic est quod non sit Apostolicum.

QVIBVS SIT SCRIPTA
Epistola.

Testatur Iacobus in titulo scribere Iudæis cōuersis & dispersis in omni terrarum orbe, quæ quidem specialia sūt. Verū cum in progressu doctrinæ vbiq̄ue generalia de moribus det præcepta, vtique ad nos etiam pertinet, & ad omnes fideles non minus quàm epistola ad Romanos, aut illæ ad Timotheum, ac similes. Nam communes mores & vniuersales de moribus regulæ, omnes eiusdē professionis homines ligant.

OCCASIO.

Occasionē huic epistolæ præbuerunt Christianorum mores, qui malè doctrinam Christi vita exprimebant. Nam maturè hoc malum ecclesiam inuasit, quod dixit Dominus
Christus

Christus de Iuda is apud Matt.23. In cathedra Moſis ſedēt, quæ vos docuerint facite, ſecūdūm autem opēra ipſorum nolite facere, ſignificās Iudæos nō rectē philoſophari in lege Moſis. Sic Chriſti eccleſia multos habuit quidem profeſſores fidei: pauci tamē erant, qui Chriſtianum eſſe putarent nihil aliud eſſe, quàm vita & moribus teſtari innocentiam. Horum ergo præpoſteros mores corrigit.

GENVS.

Principale genus eſt exhortatorium, vt fit in deliberationibus, vbi regulæ & præcepta de moribus dantur. Accedunt poſtea quæ hoc exornant, vt *Διδακτικὸν, ἐπαινετικὸν, ψεκτικὸν* & ſimilia.

PROPOSITIO.

Scopus Apoſtoli eſt, inſtituere pios quomodo viuendū fit in hoc mūdo, vt hæc fit illius ſentētia, Piiſ imprimis

curandum est, vt omni bonorum operum studio professionem fidei suę ornēt, ideò passim vrget virtutes renati hominis. Hanc propositionem desumimus ex cap. 1. ver. 22. Estote factores sermonis, & non solùm auditores decipientes vos ipsos, & cap. 2. ver. 14. Quæ erit vtilitas, si quis dicat fidem se habere, opera autẽ non habeat, poterit-ne fides illum seruare? & ver. 20. itẽ 26. fides sine operibus mortua est: significãs ipsam professionem fidei sine studio bonorum operum esse merũ simulachrum. Et capit. 3. ver. 13. Siquis sapiẽs est inter vos, ostendat ex honesta conuersatione opera sua, & cap. 4. ad finem, Sciẽti bonum facere & non facienti, hoc ipsi peccatum est.

PARTES.

Partes epistolæ principaliter duæ sunt. Nam primo constat titulo, quo exprimitur

exprimitur autor, & quibus dedicitur, item honesta comprecatione salutantur. Secunda pars, quæ totū occupat epistolæ corpus, est exhortatio ad bonos mores, ac constat his locis. Primū hortatur ad tolerantiam præstandā sub cruce, qui locus hoc pacto tractatur. Primū, exordium est ab ipsa propositione, cuius sententia est, Pij gratanter crucem nomine Christi debent subire. Hanc propositionem mox confirmatione probat. Tertiò, præoccupatione ostendit quibus mediis ad hanc virtutem perueniamus. Quartò, digressionem ostendit ad omnes pertinere hanc doctrinam, pauperes & diuites. Ultimò, exclamatione concludit locum. Atque hæc ad unā speciem crucis pertinet, quæ nomine Christi imponi solet. Superest altera species tentationis, quæ oritur à propria carne: hæc studiosè separat à supe-

riori, ac sua cōstat etiam tractatione. Et hæctenus locus primus de cruce, quam Apostolus vocat in genere tentationem. Secundus locus 2. capite proponitur, de conuentibus publicis cōgregãdis sine profopolipsia, quem locum illustrat apposito exemplo, & expressa mimefi, aliisq; locis tractationis. Tertius locus est de fide ornanda operibus, ac planè pertinet hic locus ad generalem sententiam, contra eos quibus fidei nomen frequentius erat in ore, quàm bonorum operum exempla in moribus. Quartus locus est cap. 3. de vitijs linguæ & de eiusdẽ commodis, vt reprimeret auuiditatem docēdi in nonnullis. Quintus locus contra contentiones & similia vitia, quæ ex voluptatibus oriebãtur, qualia sunt ira, obtrectatio, inuidia, æmulationio. Sextus contra præsumptionem oris in quotidiano sermone. Locus ille

le tractatur cap. 4. à ver. 13. ad finē vsq;. Septimus de officijs diuitum & pauperum, qui & ipsi in vtraque fortuna professionem ornare debent. In diuitibus liberalitatem requirit: confidentiam, tenacitatem & fraudem taxans. In pauperibus verò patiētiam postulat exemplo Prophetarum & Iobi: item ne murmurent seu cōtra Deum, seu cōtra diuites tenaciores. Reliqua iterum ad omnes ordines pertinent, vt quòd non sit iurandum, diligēter orandum & orationi coniungendas confessiones peccatorum. Demum omnibus incumbendum vt errantes reducātur in viam, quæ omnia si præstiterimus vtique professionem fidei quàm elegantissimè ornabimus.

DISPOSITIO PRIORIS

Epistolæ D. Petri.

Argumentum.

DOcet Apostolus Petrus, quâta beneficia Deus conferat electis per cognitionem Euangelij, eâmq̃ue solam habere cõsensum cum Prophe- tica doctrina, ideo vt antiquissima & certissima serio est conseruâda. Hinc descêdit ad mores & omnes ad virtu- tes renati hominis prouocat, nec so- lùm in genere, sed descendit ad spe- cialia, vt quid subditi debeant magi- stratui, quid serui heris, quid vxor ma- rito, quid maritus vxori, quid doctor gregi, & quid grex doctoribus, & si- milia multa, quæ veram habent ethi- cam philosophiam Christianam.

A V T O R E P I S T O L Æ .

Autor epistolæ omnium consensu est Apostolus Petrus, qui natione fuit Galilæus, ex vico Bethsaida oriū-
 dus, patrem habuit Ioannem piscato-
 rem, fratrem Andream, eiusdem pro-
 fessionis hominem, cum quo ascitus
 est ad Apostolatū dum piscarētur ad
 mare Galilææ; vt est apud Matt. cap.
 4. Nomē illi fuit ex circuncisione Si-
 meon, quod ei mutauit Dominus, vt
 est Mar. 3. & Ioan. 1. Tu es Simeon fi-
 lius Ionæ, vocaberis Cepha, quod in-
 terpretatur Petrus. Sonat autē Ceph
 aut cepha petram. Græci more Attico
 πέτρον verterunt. Et quia Syra est di-
 ctio, ideo in sua versione hanc clausu-
 lam (quod interpretatur Petrus) non
 habent. In inscriptione tamen huius
 epistolæ omnia tria cōiunxerunt, E-
 pistola Petri Simeonis Cephæ, vt in-
 telligamus indubitāter epistolam ad

Apostolum, Petrum pertinere. Porro Petrus videtur dictus propter fidei constantiam & robur: præterea quòd singulari audacia esset præditus interrogandi Dominum, & respondendi pro aliis, vt est videre apud Mat. 16. & 18. capitibus.

QVIBVS DEDICETVR EPISTOLA.

Scribitur epistola præfens vt constat ex titulo aduenis & peregrinis, quam vocẽ ferme omnes intelligunt de Iudæis, qui tum propriè dicti sunt aduenæ & dispersi in toto imperio Romano, quo sensu solis Iudæis scriberetur. Cæterum si expẽdamus consequentia, videtur totius ecclesiæ habita esse ratio, nõ solùm Iudæorum. Nam infra cap. 2. ver. 10. loquitur etiã de Gentibus conuersis, qui olim non fuistis populus, nũc populus Dei, qui non eratis misericordiam consecuti,
nunc

nunc eam consecuti estis, dilecti oro vos quasi aduenas & peregrinos, &c. Quæ certè de Iudæis non possunt solum intelligi. Sic cap. 4. ver. 3. loquitur cum fidelibus tanquam ex Gentibus cõuersis. Itaque sic statuendũ est, principem Apostolorum Petrum nõ tam Iudæorum quàm omnium cõuersorum habuisse rationem, quandoquidem sancti propriè sunt aduenæ & peregrini in hoc mundo.

OCCASIO.

Occasio, vt apparet, oblata est ex aduentu Syluani, qui priùs cum Paulo in diuersis locis docuerat & instituerat ecclesias, ad quas nunc rediturus Babylonem transiuit, & istic vt videtur, cõuenit Petrum à quo hãc epistolam ad omnes electos accepit, vt partim armarètur cõtra aperta pericula, partim instruerètur contra fallos fratres, qui passim sanam doctrinam vab.

b. ij.

riis modis corrumpebāt, quemadmodum Satan versutus est interpret religionis.

GENVS.

Genus principale *προτροπικόν* est quia bene & rectè institutos hortatur ad constantiam in doctrina Evangelica, Accedūt postea *διδασκτικόν* quo docet doctrinam Evangelij antiquissimam esse & consentire cum doctrina Prophetarum. Sic quædam sunt *επαινετικά*, quibus laudat bene currētes. Quædam *παίδευτικά*, quibus instituit omnes ordines, quòd sit singulorum officiū, & quædam *ψεκτικά*, quibus inuehitur in corruptores sanæ doctrinæ.

PROPOSITIO.

Propositionem sumimus ex 13. ver. 1. capitis, vbi inquit, perfectè sperate in gratiam vobis oblatam in reuelatione Iesu Christi. Itē ex ver. 12. 5. cap. vbi

vbi inquit, scripsi vobis breuiter vt exhortarer & testarer hęc esse veram gratiam Dei, in quam collocati estis. Itaque hęc est sententia Apostoli, In hac religione de Christo, quam iam didicistis debetis esse constātes, eamque vita & moribus quā decētissimè ornare, quod indubiè est perfectè sperare in gratiam Dei, & agnoscere hanc vnā esse veram religionē, quę Deo placeat. Propositionis capita duo sunt, prius de cōstantia præstanda in suscepta religione, hanc partem absoluit primo cap. & habet ferme duo eius fundamēta. Prius quod per hanc doct̄inam nobis summa Dei beneficia offerantur. Alterum, quòd hęc doct̄ina cōsentiat cum Prophetis. Nam ex his duobus sequitur: ergo oportet esse constantes in hac doct̄ina, & eā summopere exosculari. Posterius membrum propositionis agit

de bonis moribus, & officiis renati hominis, quæ omnia pertinent ad *τελειότητα* spei, quam requirit ab electis.

PARTES.

Partes ita connecto. Initio est titulus qui continet personam scribentis & personam eorum ad quos scribitur, & demum piam cōprecationem. Secundo loco ponitur exordiū, quod ducitur à rerum magnitudine. Ordinetur enim à cōmemoratione summorum beneficiorum Dei, quæ piis offeruntur in hac professione, qualia sunt regeneratio, conseruatio in omni fortuna, consolatio in aduersis, probatio fidei, & similia. Quæ eò faciunt, vt animum legentis excitent, & rapiant in admirationem diuinæ gratiæ. Istis mox addit consensum Propheticum cui innititur Euāgelica professio. Atque hætenus exordium, quod planè
facit

facit ad attentionem. Tertio loco sequitur *πρότασις* principalis, in hac doctrina perfectè consistendum esse, hoc est, constanter inhærendū illi. Constantiam iam probavit ex tractatione exordij, ideo mox transit ad alterum membrum propositionis de innocentia vitæ. Cui annectitur quarto loco *κατασκευὴ* cōfirmatio, vsque ad finem 1. capitis. Initio 2. capitis est renovatio propositionis, de vitæ innocentia seruanda, quam tanquam *πόρισμα* ex superioribus infert, & mox nouis rationibus & argumentis propositū suū munit. In quo versatur vsque ad ver. 13. quo loco *θέσις* quodammodo deducit ad speciem, & ostendit quibus officiis obediētia sit declaranda erga magistratum. Deinde quomodo serui colere debeant suos heros. Capite 3. hanc eādē rem persequitur. Nam cōmemorat adhuc œconomica offi-

cia vxoris & mariti , a quibus iterum se recipit ad generalia, commemorás talia, quæ ad omnem sexum & ordinem spectât, vsque ad finem illius capituli. Capite 4. iterum est renouatio propositionis, ab initio capituli, cui nouæ adduntur rationes vsque ad ver. 8. à quo specialia iterum commédât, dilectionem , hospitalitatem , in docendo vigilantiam , in afflictionibus constantiam , innocentiam in persecutionibus, & similes virtutes. Cap. 5 specialia persequitur. Ná ostédit quid doctores gregi debeant , & vicissim grex suis doctoribus. Item qua reuerétia iuuenes senioribus obedire debeát. Mox ad generales virtutes iterũ cõuertitur, vsque ad ver. 10. quo loco statuatũ 5. pars epistolæ quæ cõtinet epilogũ, qui complectitur ferme illa: Comprecationẽ, propositionis renouationẽ, & mutuas salutationes, &c.

COMPOSITIO POSTE-
rioris Epistolæ D. Petri.

Argumentum.

Apostolus Petrus in priori epistola magis voluit red-
dere cōstantes in profes-
sione Christiana, ne scil-
pij metu periculorum, aut mole per-
secutionum deficerent à veritate. In
hac autem posteriore magis hoc vr-
get, vt pij crescāt in dies in renati ho-
minis virtutibus, quibus professio ip-
sa est ornanda: differit interea de aliis
quoque locis, vt de cauēdis falsis do-
ctoribus, de consensu doctrinæ Pro-
pheticę & Apostolicę, de statu nouis-
simi tēporis, de præstātia Paulinæ do-
ctrinæ, quæ omnia magno ardore
piis inculcat.

AUTOR.

De autore huius epistolæ litē
semper mouerunt Orientales. Nam

vnam saltem D. Petri agnoscunt, vnde Niceph. lib. 5. cap. 16. primam solùm illi tribuit, secundæ quidem facit mētionem, sed non sine suspitione: idem facit Euseb. lib. 3. ecclesiasticæ historiæ cap. 3. & hodie Syri hanc etiam reiiciunt, quanuis inter Græcos Athanasius hanc ingenuè admittat, quod vel inde constat quòd hanc etiã vt reliquas Apostolicas illustrat synopsi. Occidētales ecclesię semper hanc consentienter admiserunt, & sanè si locos ipsos expendas, multa habet cum prima communia, vt locum de cōsensu Propheticæ doctrinæ, locum de ornanda professione vita & moribus, & similes: per cætera nihil habet, quod seu spiret, aut alat heresin. Itaque hanc accipiamus tãquam à spiritu Petri profectam.

QVIBVS SCRIBATUR.

In scribendo Apostolus omnium
sancto-

sanctorum habuit rationē, quod inde colligimus, quia inquit τῶς ἰσχυροῦ πίσει λαχῶσι, qui parē nobiscum consecuti sunt fidem. Nam hac phrasi æquat Iudæis Gentes in Christo, & Apostolorum fidem ut ut fuerit excellēs gradu, submittit ad omniū credentiū in Christū infirmitatē. Itaque & nobis & toti posteritati scripta est.

OCCASIO.

Ut constat cap. 1. ver. 14. & 15. viciniam erat morti, itaque ut fideles tum viuentes & posteritas haberent testimonium Apostolicæ doctrinæ, hanc secundam scripsit. Præterea ut firmam haberent consolationem in omni fortuna, item ut cautos redderet contra seductores. Ideo cap. 2. tam diligenter describit, quales futuri sint doctores illi: & cap. 3. illorum recenset absurda dogmata, & mores Epicuraicos, ut constaret quid doctrinæ

Apostolicæ conforme esset aut minus. Quare tanquã cygnea cátio hæc secunda superiori accessit, cum iam morti esset proximus.

GENVS.

Genus principale est exhortatoriũ. Nam scopus est excitare ad incrementa virtutũ. Sic cap. 1. hoc facit, & cap. 3. ver. 1. idem indicat, & eiusdem cap. ver. 14. & similibus locis. Accedunt postea quæ hoc illustrat, vt *Επιστημιον*, quo ostēdit hanc verã esse religionem quam ipsi acceperant de Christo, vt cap. 1. ver. 16. non arte confectis fabulis patefecimus vobis virtutem domini Iesu Christi, sed cum fuissetis inspectores illius maiestatis, & ver. 19. habemus firmiorẽ sermonẽ propheticũ, cui si attēdatis rectè feceritis. Et cap. 3. ver. 2. iterũ reuocat in mentẽ consensu doctrinæ apostolicę cum doctrina prophetica, quæ apud

pios

pios vim habent demonstrationis. In multis se præstat etiã vatem, vt cap. 2. prædicat falsos doctores sæper fore in ecclesia, & cap. 3. prædicat in ecclesia fore Epicureos qui vitã æternã & renouationẽ totius creaturæ negaturi sint, & ob id magna leuitate & petulãtia vera dogmata de resurrectione sibilabũt. Sũt quædã etiam *Διδασκαλὶα* vt quod cap. 3. ver. 5. & 9. ostẽdit quo cõsilio dominus differat suũ aduentum, nimirũ quod nolit aliquos perire, sed per pœnitentiã ad veritatis cognitionẽ conuerti, id vt fiat tẽpus illis concedit. Itẽ cap. 1. cur fides sit ornãda bonis operibus. Sunt quædã etiam *ἐγκωμιαστικά*, vt cap. 1. magnificẽ laudat scripturas veteris testamenti, quas nobis proponit tanquã lucernam in tenebris huius mundi lincem, & eodẽ cap. 1. ver. 12. ipsos fideles laudat vt firmos & bene fũdatos in veritate

Sic cap. 3. magnifica laus est Apostoli Pauli & eius doctrinæ. Quædam etiam sunt ψεκτικά, vt cap. 2. & 3. vbi de falsis agit doctoribus. cap. 2. 12. inter alia vocat ἄλογα ζῶα, hoc est bruta animantia, & ver. 13. & consequentibus varijs epithetis illos insectatur. Inter alia κατάρως τέκνα perditionis filios, & ἐμπαίκτας hoc est illusores appellat.

PROPOSITIO.

Propositionem sumo ex cap. 1. ver. 5. & 6. & cap. 3. ver. 18. ex quibus locis hæc sententia eruitur. Pij confitentes Christum semper cauti esse debent contra seductores, & in cursu Christianarum virtutum in dies magis magis que crescere.

PARTES.

I Partium ordo hic est. Primum pro more epistolari titulus est, comprehendens duos priores versus. 2. Secundo

cūdo loco est exordium ver. 3. quod sumitur à magnitudine beneficiorum Dei, ac pertinet ad attétionem. Vult enim mentes nostras rapere in admirationem beneficiorum eius, vt mox Dei exéplo nos hilares efficiat sectatores bonorum operum. Sententia eius est, Deus valde liberaliter cōtulit nobis omnia quæ sunt necessaria ad vitam æternam consequēdam & veram pietatē retinendam. Versu 5. sequitur generalis *ὑποτασις*, quòd oporteat bonorum operum studio in dies magis & magis crescere. Proponitur hoc elegāti gradatione, qua complectitur virtutes renati hominis, ac nititur præcedenti exemplo Dei. Ver. 8. sequitur cōfirmatio propositionis. Ostendit enim cur oporteat his virtutibus incumbere. 1. quia sic non erimus otiosi auditores Christi. 2. quia sine his cæci sumus & Dei

beneficiis ingrati. 3. studium harum virtutum confirmat electionem nostram. 4. hæ virtutes arcent à nobis errores & quotidiana peccata. 5. per has solas aditus nobis patet & cursus felix ad vitam æternam. 6. quia firmi in fide hac exercitatione habent opus, iudicio & autoritate Petri. 7. quia hoc requirit certitudo Apostolicę doctrinæ, cuius ipse Petrus est & auritus & oculatus testis. Demum hoc ipsum postulat Prophetica doctrina consentiens cum Euangelio. Quinta pars cap. 2. nouam proponit propositionē de vitandis falsis doctōribus, ac videtur inter hæreses præcipuè numerare illud, quod iam correxit in vita & moribus, scil. sine studio bonorum operum profiteri fidem. Initio ergo est *ἀπέτασις* comparatione instituta, Semper erunt hæreses in ecclesia Christi, quemadmodum in veteri

veteri populo fuerunt. Hanc sententiam *ἐκθέσει* illustrat à doctrina & moribus, comminatione quoque recenset pœnas, & consolatione agit de conseruatione piorum in tam corrupto seculo, & hanc munit exemplo Lothi, mox digreditur in mores dissolutè viuentiũ, quales prorsus sunt Libertini Christianæ professionis.

Tertio cap. repetit initio propositionē, quam munit cōsilio scribendi, & suam doctrinā prophetico consensu iterum confirmat. Secundo loco p propositionē illustrat genere doctrinæ hæreticorum, quod scilicet doctrinam Christi prauis moribus corrupturi sint. Tertio loco cōfutatur istorũ hæreticorum institutũ consilio Dei & manifestis exemplis. Quarto loco opponit corruptæ huic doctrinæ sanam doctrinam de vitæ innocentia, quæ sola habebit remunerationē in

aduentu domini, inde manifestè digreditur in exhortationē ad innocentiam vitæ & morū integritatē, vsque ad ver.17. Inde sexta cōstituatur pars & vltima, epilogus epistolæ, constās admonitione, repetita etiā propositione, ac tertio δοξολογία.

DISPOSITIO PRIMÆ EPI-
stolæ Ioannis Euangelistæ
& Apostoli.

Argumentum.

Ioannes Euāgelista & Apostolus informat præsentī epistola vitam & mores hominis Christiani, ac ostendit non satis esse quod dicamur filij Dei, aut quod habeamus cōmunionem cū Deo, ipsū nouerimus, in ipso simus, in eo maneamus, aut in luce Euāgelij ambulemus, nisi accesserit vitæ innocentia, & mandatorū eius

ius obseruátia , quæ omnia in primis ad duo restringit, ad regulá fidei & dilectionis. Interim alios etiá locos persequitur, vt de cognoscendis & probandis spiritibus, de vitandis malis doctoribus & similia.

A V T O R.

Omniũ consensu hæc epistola est Ioánis Euágelistæ & Apostoli, quod Syri etiá fatentur. Fuit is filius Zebedæi & frater Iacobi, & inter Apostolos in primis dilectus Domino Christo, vnde in cœna vltima in eius sinu recubuit, & trásfigurationi in monte adhibitus fuit, & sub cruce ipse solus ex Apostolis adfuit, lóngæuitate quoque præ reliquis donatus est. In quo cursu variá expertus est fortuná. Ná & venenũ gustasse, & oleum feruēs illæsum ingressum esse testátur historia. In Pathmo exulasse certũ est ex Apocalypsi, vnde restitutus Ephesi

c. ij.

adhuc diu vixit, & ibidē mortuus & sepultus, de quo vidē copiosius Hieronymū in vita Ioannis Euangelistæ. Eusebium lib. 3. historiæ ecclesiasticæ cap. 1. 18. 20. 23. & 25.

QVIBVS DEDICATA
fit.

Scribitur præsens epistola ad omnis ætatis homines qui Christū profitentur, quemadmodum cōstat ex 2. cap. ver. 12. in quibus format quasi à cunabulis bonos mores, vnde verè est Canonica. Est enim Canon faciendorum & omittendorū regula. Et quia inter professos pietatē duo genera erant hominum, vt & adhuc sunt, infirmi scil. & gloriosi, vtrosque ad medium reducit, & infirmos præmonet de lapsu, gloriosos verò dehortatur ab hypocrisi, ne se ornent titulis Christianæ professionis speciosis, sine morum & vitæ innocentia.

OCCASIO

Occasio apparet Apostolo esse oblata quemadmodū in scribendo Euangelio. Nam vt illic excitatus est Cerinthi & Hebionis temeritate; sic in scribēda hac epistola prouocatus est licētia viuēdi, imprimis eorū, qui speciosa nomina Christianæ libertatis perpetuò haberēt in ore, interim his nominibus non respōdebat vita, ideo 1. cap. & 2. ex illorū persona loquens, inquit: Communionem habemus cum Deo: item, cognouimus ipsum: item, in ipso sumus, in ipso manemus, in luce ambulamus. Quę omnia gloriosi professores Christiani hominis sonabāt neglecta obseruantia dilectionis, ad quam eos diligenter hortatur.

GENVS.

Genus principale, vt apparet, est *θεῖον*, quærit enim qui sint veri filij
c. iij.

Dei, nec in eo contentus est externis nominibus huius professionis, sed ex ipsis fontibus & effectis filiorum Dei & ipsius fidei de re cōstituit. Hoc ut cōmodè præstet assumpsit vicina genera, *Ἐπιδεικτικὸν*, quo colligit veras notas & proprietates filiorū Dei, quæ infallibiles sūt & cōstituunt *Ἐπίδειξιν*. Sic accedit *Διδασκτικὸν* docens quid de Christo credendum sit, quomodo Christus habēdus sit *ἰλασηριον* quoq; h. e. propitiatio pro peccato, quomodo distinguēdi sint spiritus, ut eò cōmodiùs vitari possint. Sunt quædam *πρωτοπρωτικὰ*, ubi expresse hortatur ad obseruantia mandatorū Dei, ad præstandam elemosynam, dilectionis opera & similes virtutes. Atque hæc omnia ad materiam præsentem spectant. Genus verò compositionis est *ἀφοριστικὸν*. Nam breue & sententiōsum est, ut singula cōmata ferme totidem

dē habeant præcepta vitæ, eo genere olim vsi sunt medici, & postea idem assumpserūt philosophi Ethici, & oratores, hinc ad pietatem quoque deuenit.

PROPOSITIO.

Propositio totius epistolæ hæc est. Filij Dei reuera isti sunt, qui sana de Christo doctrina imbuti fidem integritate vitæ exprimūt. Nam vult Apostolus detrahere hypocritis laruā & speciosos titulos, quibus vtebātur sine fructu, quemadmodum hodie in ecclesia Christi passim speciosa nomina circunferuntur.

PARTES.

Partes epistolæ sic connecto. Principio est exordiū à re ipsa sumptum, & commodè refertur ad tres locos. Primus est attentio. Nam à rerum magnitudine exorditur. Alter habet docilitatem. Ostēdit enim qua de re fit

c. iij.

acturus. Propositio exordij hâc statuenda est. De filio Dei vos erudiam, & quomodo vos qui nomen illius profiterini in hac vita cōuersari debeatis docebo. Tertius locus exordij ad benevolentiam facit, ostendit enim ad quid piis profutura sit hæc doctrina. Facit ad veram sanctorum cōmunionem, hoc est, vt profitētes nomen Christi, seriò sint mēbra ecclesiæ, deinde seriò cōmunionem habeāt cum Deo, & demum verè sint Christi filij Dei fratres & mēbra, demum æterno fruātur gaudio. Secundo loco sequitur declaratio filiorum Dei ver. 5. Descripturus autem veros Dei filios, colligit quasdā proprietates, per quas ab hypocritis possint discerni, cum externa professione non cōmodè distinguantur. Itaque intelligendus est Ioannes loqui ex cōmuni professione, cū inquit, Habemus commu-

nionem

nionē cum Deo, Deū cognoscimus, in Deo sumus, in Deo manemus, in luce ambulamus. Nā his vocibus etiā hypocritæ utebātur, vt adhuc hodie. Notæ ergo veræ sunt hæc. I. Vita & moribus ābulare in luce. II. interea se fateri peccatorem, vt vt peccata cupiat cauere. III. seruare mandata Dei. IIII. ad exēplum Christi quā innoctēssimè viuere. V. amare fratres eius de professionis & in eo dilectionē & fidem declarare. VI. odisse mundū & res mundanas. Et hæc perducuntur vsque ad ver. 18. secūdi cap. Tertia ergo pars istic statuatur, quæ habet locum de cognoscēdo Antichristo & eius doctoribus cauēdis, ac videtur per *ἰσχυρολογίην* additus locus: quemadmodum enim veri Dei filij cognoscendi sunt ex suis notis, sic seductores & filij tenebrarum quoque cognoscendi sunt suis proprietatibus. Tractatur

hic locus vsque ad initium tertij cap. Capite 3. statuatur quarta pars epistolæ, quæ habet reditum ad veras notas filiorum Dei. Itaque iterum colligantur hic notæ sanctorū. Initio autem magnificè extollit dignitatē filiorum Dei, & per præoccupationē diluit cur tāta dignitas in hac vita non cōpareat. Hinc subiicit notas hoc ordine. Prima vera filiorū Dei nota est spem omnē vitæ in vno Christo collocare. 2. in hoc ipso Christo seipsa purgare à peccato. 3. Christū vnicum agnoscere remediū contra peccatum. 4. cauere peccatū, ne peccēt ad exemplum Christi. 5. iustitiam quoad fieri potest exprimere. 6. re ipsa dilectionem fraternam declarare. 7. odio esse mūdo, & vicissim odio habere mundum. 8. pro fratribus etiā velle mori, quod sic intelligo, non recusare mortem pro veritatis cognitione, in hoc ipsum

ipsum ut fratres in eadem confirmen-
 tur. Nam dum fratres in ea professio-
 ne robustiores fiunt, videtur marty-
 res pro ipsis mori, & hinc digreditur
 in commendationem dilectionis, &
 eam ab effectis ornat, ut quod nos cer-
 tos reddat de veritate, pacatas faciat
 conscientias, hilarem aditum ad Deum a-
 periat, certos de exauditione reddat.
 Ex his colligatur nona proprietas fi-
 liorum Dei, non tam verbo quam re
 ipsa fratribus declarare dilectionem
 10. in omni vita operam dare ut co-
 ram Deo & omnibus pacatam reti-
 neat conscientiam. Atque his finitur
 tertium caput. Quinta pars initio 4.
 capituli statuatur. Est enim nova ἐπιμ-
 νολη, in qua repetit locum de pro-
 bandis spiritibus Antichristi, quem
 explicuerat capite secundo ver. 18. &
 easdem praescribit ferè notas, quas
 supra iam vidimus. Tractantur hæc

usque ad ver. 7. Illic igitur statuatur 6.
 pars. Nam redit ad cōmendationem
 dilectionis. Commēdat autem dile-
 ctionē ab ipsis fructibus, & imprimis
 respondet iactabundis hominibus in
 quorum vita non perinde elucebat
 professio quemadmodū in ore. Ini-
 tio cap. 5. transit ad commēdationem
 fidei. Nam supra cap. 3. itē 2. ad nouū
 & vetus præceptum reduxerat om-
 nia, ad nouum præceptum intelligēs
 doctrinam fidei: vetus autem præcep-
 tum, erat præceptū dilectionis, quod
 tamen Christus certa ratione etiā vo-
 cauit nouum. Rectè igitur post com-
 mendationē veteris præcepti, h. e. di-
 lectionis, subiicit commendationem
 noui præcepti, h. e. fidei. Hanc ergo
 commēdat etiam ab effectis. Nam ex
 ea nascitur regeneratio, verus amor
 Dei, amor etiam proximi, obseruātia
 mandatorū Dei, victoria cōtra mun-
 dum

dum, &c. Hinc transit ad subiectum fidei quod est Christus, & ostēdit eius doctrinā niti firmissimis testimoniis. Durant hæc vsque ad ver. 13. Ab eo loco septimā pars statuatur, Epilogus: cōtinet autem breuem repetitionem & summam totius Apostolicæ doctrinæ. Deinde exhortationē subiicit de cauenda idololatria; qua finit etiam epistolam.

COMPOSITIO SECVNDI
dæ Epistolæ D; Ioannis.

Argumentum

EPISTOLA hæc secunda tratat locum de dilectione mutua, ad cuius exercitationem hortatur familiā cuiusdā viduæ, & simul præmonet de cauendis seductoribus, qui passim circuibāt & insinuabant se familijs:

præfertim viduarū vt eas sedūcerēt, dat etiā regulam cognoscēdi tales ex discrepantia morū, & ignorantia doctrinæ Christi, cū quibus nulla debet esse pijs communio. Perniciosa enim est, & contagiosa vt inquit Ioannes.

AUTOR.

De autore semper variatū est, Asiatici nunquā agnouerunt canonicā, neque retulerunt ad autorē Ioannē Euangelistam, vnde nec Syri hodie illam agnoscūt sed tribuerunt cuidā Ioāni presbytero, occasione sūpta ex inscriptione, quā sententiā refert Eusebius lib. 3. cap. 39. indicans duo esse sepulchra apud Ephesios nomine Ioannis, vnum Ioannis Euangelistæ, cuius præcedens sit epistola, alterum Ioannis presbyteri, cuius hæ duæ posteriores & Apocalypsis. Alij hinc tres cōstituerunt, vt tertius sit Ioānes theologus. Sed possunt posteriora

posteriora duo intelligi epitheta eiusdem personæ, ut presbyter dictus sit idem Ioânes Euangelista nunc in extrema senectute & autoritate summa qua pollebat apud Asiaticas ecclesias, & idē sit Theologus, h. e. verè habeat cognitionem Dei, & possit de Deo solidè homines instituere. Quâ sententiâ recitat Euseb. lib. 6. cap. 18. ex Origene, vbi indicat tres epistolas & Apocalypsin ab Origene eidē Iohanni attribui, nodum tamen de duplici sepulchro apud Ephesios non soluit. Hæc sententia hodie recepta est, cui libenter accedo, quia doctrina huius epistolæ superiori congruit, & phrasibus utitur planè Ioannis, alioquin quod compositionem attinget magis discrepat, ac recedit ad compositionem Pauli, qui utitur in omnibus epistolis, titulo, exordiis, propositionibus, confirmationibus,

epilogo, quæ in hac epistola omnino feruata sunt, non perinde ab Ioanne in superiori.

C V I S I T D E D I C A T A.

Scribitur epistola ad quandã viduam, quæ cū liberis suis verã nunc de Christo hauserat cognitionem, & hanc vita & moribus apprimè ornatbant. Huic viduæ quod fuerit nomẽ incertũ est. Lyranus Babyloniam facit, & proprio nomine dictã fuisse Electam, & eiusdẽ nominis sororẽ quoque ipsius Electam, sed mirari possis ynde Babyloniam mulieri Romanum nomen, aut si illa Romana fuit, quomodo istuc trãslata. minus placet Allegoria qua nonnulli docèt sub Electæ nomine subintelligi totã ecclesiam ad quã scripta sit epistola, verum scire debemus hũc allegoriarũ vsum, cum non ita frequentẽ fuisse, nec aliquis pudor aut metus impediobat Ioannem

annem

annē quin scripturus ad ecclesiā vtere-
tur eo nomine, præterea grauior &
amplior indubiè scripta fuisset epi-
stola, si in scribendo sibi proposuisset
personā ecclesiæ. Ex consequēti ergo
solūm pertinet ad totā ecclesiā, quod
hîc scribitur vni personæ. Est enim e-
pisto-la planè familiaris, qualis illa ad
Philemonem.

OCCASIO.

Occasio scribendi oblata est ex fa-
miliaritate & quadā priuata cōsuetu-
dine cum hac familia, in qua haud du-
biè hospitio fuit susceptus & depre-
hendit castos mores, & piā de Chri-
sto doctrinā abfens ergo ad constan-
tiam præsentis & doctrinæ & vitæ co-
hortari voluit. Accessit indubiè me-
tus futuri lapsus. Videbat enim quid
emineret nō solūm priuatis familiis,
sed etiā integris ecclesiis, vt facili occa-
sione sæpe mirificè corrumperentur,

ne idē huic familiæ eueniret, præmonere voluit. Quod ipsum Apostolus Paulus sæpe inculcauit ecclesiis, & priuatis hominibus, vt est videre in 2. ad Tim. cap. 3.

GENVS.

Genus principale est *ποροτρεωτικόν* exhortatoriū. Respexit enim præsentis mores & agnitionem de Christo, in quibus voluit eos cōfirmare. Accedūt huic quædā *Ε'παινετικὰ*, vt in exordio, & ipso titulo prædicat fidē illorū, vt qui digni sint amore sanctorū. Accedunt etiam quædam *Διδασκτικὰ*, quibus docet quid sentiendū sit de dilectione, de exhibito iam Christo, de eius doctrina, de notis Antichristi, de seductoribus, de contagione peccati.

PROPOSITIO.

Propositio est, Vidua & pia illius familia in fide Christi semel suscepta & mutua dilectione cōstanter perdu

rare debet, & simul corruptelas doctrinæ vigilanter cauere. Quæ omnia proponit non solùm phrasibus, sed & verbis ipsius Ioannis Euangelistæ.

PARTES.

Partes epistolæ sunt ita connexæ. Prima est titulus, comprehensus 3. verbis, ac cõpositus more Paulino. Expressit enim personam salutantẽ, personas quibus salus dicitur, & cõprecationẽ. His interposita est *επεμβολή* quæ facit ad beneuolentiã conciliandam. Cõprecationis tria sũt mẽbra etiã Apostolo Paulo familiaria, Gratia, pax, & misericordia, quemadmodũ videre est in 1. & 2. ad Timotheũ, & in epistola ad Titũ: his verbis superius Ioannes vsus non est, nec infrà vtitur in tertia. Iacobus simpliciter dixerat *χαίρειν* & Petrus addiderat *πληθυνθεĩν* multiplicetur. Altera pars v. 4. cõstituatur Exordiũ scilicet, quod & ipsum d. ij.

ad beneuolentiam pertinet, exprimit enim bonos mores veri amici, cuius proprium est alienis virtutibus gaudere. Tertia pars est ver. 5. Propositio, cuius primum membrum est, Vidua hæc cum sua familia in exercitio Christianæ dilectionis quàm-constâtissimè perdurare debet. Hoc proponit etiam more Paulino, rogans ubi imperare poterat, & mox hoc ipsum quod rogat, mollit Christiana correctione, præceptum vocans Christi & quidè vetus, quod de dilectione mandauerat, respiciens ad locum Ioannis 13. 14. & 15. Quarta pars ver. 6. cōtinens propositionis ἐκθεσις, ostendit enim quam dilectionem suadeat. Hæc verba iterum phrasibus Ioānis explicantur, sunt enim ὁρισμα, qualia supra in prima epistola cap. 5. ita hoc loco definit quæ sit dilectio, scilicet quæ seruet Dei mandata, quod illi est ambulare

lare in illius mandato. Et mox ἀντιστρέφει, hoc est, inuertit modū definiendi, & ex eadem sententia definit mandatum. Ver. 7. continetur altera pars propositionis de falsis doctōribus diligenter cauendis. Locus pertinet ad curam sinceræ fidei & sanæ doctōrinæ conseruandam, ideo notis aliquibus describit corruptores doctōrinæ iam traditæ, & rei exprimit certum casum: continuatur hæc vsque ad ver. 12. Istic statuatur Epilogus, cuius mēbra sunt excusatio breuitatis, quæ nititur reiectione in opportunius tempus, addita est promissio sui aduētus, quæ faciebat ad leniendum desiderium eius: tamen aduentus suus, causa finali commendatur, demum subiiciuntur salutationes.

Oannes familiari hac epistola hortatur Gaium veterē suum hospitem, vt in studio hospitalitatis pergat, nec moueatur Diotrophis seu minis, seu contrario exēplo, interim cōmendat illi peregrinantes nomine Christi, & inter eos Demetriū nominatim pium virum & dignum suo hospitio.

A V T O R.

Statuimus autorem huius epistolæ Ioannē Euangelistā: quæ cōtrā adferuntur, iam suprā partim discussa sūt. Vide in argumēto Hieronymū in vita Ioannis & Papiæ. Apud Syros non quidē est in Canone, sed tamē priuatim legitur ipsorum lingua, vt superior secunda, & consequens Iudæ.

CVI DEDICATA SIT.

Scribitur ad quendam Gaium, qui quis fuerit non satis cōstat, nisi quod probabili coniectura colligi potest hominē fuisse Romanū, cui astipulatur nomē Gaii, aut si Romanus non fuit, saltē Rom. iure Romanū asciuit nomē, quod ipsū quoq̃ Paulū fecisse diximus. Forte Corinthius fuit patria, aut saltē habitatio. Nam ad Rom. 16. inde scribēs, ait, Salutatur vos Gaius hospes meus, & totius ecclesiæ, & cōtrā in priori epistola ad Corinth. cap. 1. gratias agit Deo, quod apud eos neminem baptisavit excepto Crispo & Gaio. Fortē hic ipse Gaius est benemeritus de ecclesia. Nā hoc loco Gaius ab hospitalitate prædicatur, & ille Gaius Paulinus, nō solū Pauli hospes est, sed totius ecclesiæ: quod si fuerit idē Gaius felicissimus fuit hospes, qui Paulū & Ioannem summos aposto-

d.iiij.

stolos suo hospitio exceperit.

OCCASIO.

Occasio sumpta est à crebris commendationibus fratrum, qui apud Ioannem Gaii hospitalitatē miris laudibus efferebant, & cū in hāc etiam ipse Ioannes expertus esset, excitatus est vt absens hanc ipsam in suo hospite commēdaret, hortareturque ad eius virtutis constantiam: simul voluit patefacere eos qui tyrannidem affectabant in ecclesia, vt hosce cauerent.

GENVS.

Genus principale est *προσβεβητικόν*. Nam omnino illi scopus est Gaium confirmare in præsentī proposito. Accedunt quæ hoc adiuuant & exornant, *Επιβεβητικά*. Nam ostendit publicis testimoniis commendari suam virtutem, quam suo etiam calculo, & veritatis testimonio exornat. Accedit *ψευδικόν*, quo hominem reprobū
&

& tyrannidem affectantem in ecclesia perstringit. Accedit etiã *συσταμὸν* quo illi cōmendat pios nomine Christi peregrinantes, & gratis docentes Evangelium inter Gentes. Nomina- tim autem *συσταμὸν* est, quod illi com- mendat Demetrium.

PROPOSITIO.

Propositio est, Gaius quemadmo- dum hætenus, sic deinceps in hospi- talitatis studio perdurare debet, nec moueri contrariis exemplis, quæ ei in hac re obsistebant.

PARTES.

Partes 5. sūt: Prima est titulus conti- nēs inscriptionē & subscriptionē. Secū- da, exordiū valde *ἠθμὸν* (id est mora- tū) Nā à cōprecatione optat illi felicē cursū in omnib' suis occupationibus, quę planè faciūt ad beneuolentiã, & habēt salutationē, quę alioquin titulis solet coniungi. Tertia est ver. 3. breuis

narratio continens occasionē, qua ad scribendū est inductus, & subiicitur superioribz per *αἰτιολογίαν* hanc illustrat *αὐξήσεις* v.4. Quarta pars est v. 5. propositio, cuius sentētia est: perseverandū est tibi in studio hospitalitatis. Rationes ipsi propositioni inuoluit. Primū, quia opus est *πίρον* hoc est, quod ornet fidelē hominē, & adeò illi sit propriū. Deinde, quia hi sint fratres quibus id præstatur. Et tertio quia sint peregrini, & quarto quod virtutē hāc sequatur laus, quā gratitudinis nomine tibi reponūt, & 5. quia emanat illa laus ad totā ecclesiā, & 6. quia in ipsis quodāmodo Deus recipitur, & 7. pro nomine Christi peregrinatur: 8. gratis docēt Euangeliū. Hinc infert *συμπέρασμα*, ergo nos debemus tales promouere & iuuare. Accedit 9. quod hoc medio reddimur *συνεργοί* hoc est qui ministri veritatis

tatis non sunt, ita efficiuntur, vt & ipsi quasi ministri Christi sint. Hinc *Διοτρεφης* tráfit ad cōtrarium exemplū, & perstringit quendá, qui omnia sua ad priuatas laudes instituebat, cui cōminatur grauē exostulationē. Constat ex eo exēplo studiū tyránidis in ecclesia maturè radices posuisse. Huic malo exēplo opponit Gaii exemplū, & ei commēdat de nouo Demetrium, quicquid Diotrephes cōtrá dicat. Durát hæc vsque ad ver. 13. Ibi statuatur 5. pars Epilogus, cuius loci sūt reiectio longioris argumēti, promissio sui aduentus, cōprecatio, & salutationes.

COMPOSITIO EPISTOLÆ D. IUDÆ.

Argumentum.

APOSTOLUS Iudas idem vrget argumentum quod superiores Canonicæ epistolæ, nimirum pios oportere

portere vocationi suæ quàm-diligentissimè insistere. Nam Deus etiã punnit vocatos si nõ respondeãt vocationi suæ. Hanc sententiã variis exẽplis probat, vt historia populi Dei in quo post liberationẽ ex Ægypto multa extãt iræ diuinæ testimonia, ita inter Angelos exẽpla sunt poenarum. Sic in Sodomitis & Gomorrhæis. Hæc & similia applicat ad statum ecclesiæ in qua similia portenta extabãt, quemadmodũ semper etiã adhuc extant.

AUTOR.

De autore epistolæ dubitatum olim fuit & adhuc hodie nonnulli dubitant, sed libẽter admitto ipsum Apostolum Iudam hanc conscripsisse, eũ, in quã, qui appellatus est Lebbæus & Thaddæus, qui fuit Alphæi filius, & (vt hic dicit) frater Iacobi Iusti, & per cõsequens Simonis Cananæi vocatio illius habetur apud Matt. io.

Luc.

Luc. 6. Mar. 9. & repetitur Act. 1. Docuit is Euangelium in diuersis nationibus, Mesopotamia, Ponto, Ægypto & Perside, vbi à Magis, vt tradunt, interfectus est, quòd liberiùs illorum superstitiones reprehenderet. Vide Euseb. lib. 2. cap. 33. Hier. in Catalogo. Cæterùm qui illi hâc epistolam negant, istis ferme vtûtur rationibus. Primùm, quòd non vocat se Apostolum. Deinde, quòd materia ferme cõsarcinata vïdeatur ex 2. epistola Petri capite secundo & tertio, quòd citet apocryphum librum Prophetæ Enoch. Quæ rationes si diligentius examinentur non perinde vrgent. Nam prima illa parum concludit, non vocat se Apostolum: ergo Apostolus non est. Nam. facîle responderi potest se in loco neglexisse maiores titulos ad declarandam modestiam & humilitatem, quibus

alioquin iure vti poterat, & iniqua sit lex cogere scriptorē ad certos titulos. Nam Iacobus & Ioannes ab eodē titulo Apostoli abstinēt, cōtenti humilioribus nominibus, vt serui & similibus. Et si valeret hoc argumentū eodē euerteres epistolas aliquot Paulinas, de quibus tamē nemo vnquam dubitauit, vt illam ad Philippenses, duas ad Theſſalonicenses, & illam ad Philemonem, in quibus se non vocat Apostolum. Alterum argumentum, quod attinet ad similitudinem exemplorū, quæ videtur sumpsisse ex 2. ca. 2. Petri. Nihil etiam efficit, nisi hoc saltem fortè quòd posterius scripserit & Petri epistolā legerit, quod magis ad laudem facit. Debemus enim superiorū doctorum scripta diligēter euoluere, præsertim in eadē religione, cū videamus hoc sēper fuisse in vsu piis, & hinc nostris temporibus etiā audi-

toribus

toribus vtiliter applicantur similia argumenta. Sic posteriores Prophetæ antecedentiū Prophetarum argumēta & rationes suis inferuerunt. Cæterum quid si hoc etiam negetur ac dicat aliquis, non tam ex Petro sumpsisse quàm ex ipsis Prophetis, vnde Petrus eadem habebat. Certū enim est, quòd historiam de populo Dei tam atrociter punito, nō ex Petro habeat, sed refert illam ex Mose, idē ergo dici potest ad reliqua exempla. Nam quod infert de casu Angelorū, de pœnis Sodomorū & Gomorrhæorum, & in genere omnium reprobè viuentium cōmunia habet quidē cum Petro, sed inde ex veteri Testamento cōportata sunt, vnde eadē desumpsit Petrus. Tertiò, quod attinet librum Enoch, imprudenter quædam hīc inferuntur. Primū enim Enoch Prophetæ titulo spoliari non debet, cum

fuerit insignis Patriarcha, qui omnes Propheticum habuerunt Spiritum, & ipsi Iudæi fatentur Enochum quædam scripsisse. Sed dicunt librum apocryphum non rectè citari ad confirmationem. Respondemus hoc etiam incautè dici. Nam confirmatio applicari debet ad iudiciũ auditoris potius, & validissima est ratio quæ auditorum fidem habet. Sic videmus Paulum in suis orationibus non semper vti Prophetarum testimoniis, sed habito auditorum respectu, profert interdum Gentiles poetas, vt in Act. 17. apud Athenienses profert testimoniũ Arati. Sic in 1. epistola ad Cor. 15. citat Menandrum, & in 1. cap. ad Titũ Epimeniden Cretensem, & ad Tim. Iannem & Iambrẽ profert nomina Magorum, quæ tamen Moses planè non habet. Eodem iure ergo licuit Iudæ proferre testimonium à sanctissimo Patriarcha

Patriarcha Enoch, qualecunque fuerit illius scriptum, & certum est multorum Prophetarum libros interdixisse, qui si extarent, haberentur in Canone.

QVIBVS SCRIPTA SIT.

Scripta est hæc epistola vocatis sanctis, hoc est, omnibus fidelibus, seu omnibus profitentibus nomen Christi, quos definit eleganter esse cœtum sanctorum & redemptorum & vocatorum, per Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, qua descriptione statim admonet ecclesiam militantem non satis titulo tenus esse Christianum, sed oportere fidem semel datam omni studio bonorum operum defendere.

OCCASIO.

Oblata est illi occasio scribendi ex dissolutis moribus Christianorum, qui non solum inualescebant tum in-

ter auditores, sed inter ipsos doctores etiã habebant strenuos defēsores. Nã illi imprimis possũt doctrinã trahere ad *ἀσέλγειαν*, & illi sunt qui in *ἀγάταις* h. e. in publicis piorum conuiujs dominabantur, vt videatur imprimis doctores perstringere, & hoc lolium feliciter sparsit Satan, vt non solũ iuxta, sed intra ecclesiam Christi sibi facella cõderet, & in ministerio semper haberet defensores & patronos vitæ dissolutioris.

GENVS.

Genus epistolæ principale est etiã *πρωτρεπτικόν* vt in superioribus quibusdã: hortatur enim ad defensionẽ fidei, quod illi nihil aliud est quàm integritate vitæ & morũ fidem cõfirmare, quod aliis est innocēter ambulare, dignè Deo ambulare & similia, & ipsa fides est ipsa professio externa. Accedũt alia quę seruiũt tractationi,

vt παραδειγματικόν. Nam cōfirmatio tota exēplaris est, & hinc inde multa sunt Ψεκτικὰ, quibus infectatur istos patronos, & excusatores vitæ dissolutioris. In fine adhibetur etiã εὐκτικόν, quo concludit totam epistolam.

PROPOSITIO.

Propositio sumatur ex ver. 3. ad finem, vbi Apostolus ait se ideo scripsisse, vt hortetur eos ad defensionem semel datæ fidei. Verba Apostoli sunt ἐπαγωνίζεσθαι τῇ πίσει, quorū sensus est profitentes Christianismum, integritate fidei omni studio conseruare debent contra corruptelas seu dogmatum seu morum Christianæ religionis. Quæ omnia eleganter voce à re militari petita proponit.

PARTES.

Partes epistolæ statuimus. Prima titulum cōplectitur duobus primis versibus, ac continet illustrem defini

nitionem ecclesiæ Christi; quòd sit
 coetus à Patre sanctificatorum, à Chri-
 sto conseruatorum, & per Spiritum
 S. vocatorum. Secunda pars ver. 3. sta-
 tuatur, exordium scilicet, quòd peti-
 tum est à sua persona & exprimit
 causas impellentes ad scribèdum, cu-
 ram pro ecclesiis in Apostolo Iuda,
 & necessariam exhortationè ad con-
 stantiam. quæ omnia faciunt ad locū
 benevolentia. 3. pars ad finem ver. 3.
 expressa est propositio, quòd oport-
 eat sanctos *ἑπαγωνίζεν τῆ πίστι*, de qua
 re nunc dictū est. Obseruetur autem
 tot modis certamè hoc subeundum
 esse pro fide, quot modis fides à Sata-
 na euertitur. Quarta est initio ver. 4.
 continēs confirmationem. Annectit
 enim grauissimas rationes, cur pro fi-
 de certandum sit. Quæ fermè in hūc
 cadunt ordinem & numerum. Pri-
 mum à presenti periculo, quia iā mul-

ut corruptores fidei grassentur in ecclesia. Deinde ab exemplo populi veteris, ex cuius historia ostendit quod Deus etiam non parcat vocatis ad sui cognitionem, nisi respondeant vocationi, ideo eductos ex Aegypto passim in deserto deleuit. Vide Ex. 16. 17. 32. Num. 11. 14. 16. & passim alijs locis. Argumentum hoc terrorem incutit vocatis ut insistant suæ vocationi.

Tertium argumentum v. 6. ponitur ab exemplo Angelorum, qui & ipsi grauissimas domini poenas experti sunt, & adhuc experientur hanc ipsam ob causam, quod vocationi suæ non insisterent. Quartum v. 7. ab exemplo Sodomorum & Gomorræ, quæ vrbes hoc ipso nomine perierunt. Octauo v. exempla posita applicantur ad statum ecclesiæ ut ostendat quales corruptores fidei in ipsa nunc grassentur. Ver. 9. quintum argumentum

à maiori ductum, quod & ipsum exemplū habet Arch. Michaelis, ei annexa est applicatio specialis v. 10. qua ostenditur corruptores sanæ fidei imprudenter agere: annexa est conclusio per exclamationem, in qua noua adducuntur exempla quibus seducorum mores declarentur. Atque hætenus expressa cōfirmatio propositionis. Ver. 12. quinta pars est digressio à confirmationis loco. Nā intermissis rationibus pleniori descriptione corruptelas & corruptelæ patronos diligenter depingit: locus totus *Ἰεπίκοδος* est. Durant hæc vsque ad v. 17. quo redit ad exhortationes, nec obscurè propositionis scopum repetit, cum reuocat sanctos ad Apostolicam doctrinam in hac quæstione, annectit etiā nouas quasdam rationes, quæ nituntur pronuntiatis & ostendunt periculum ecclesiæ iam esse paratum

ratum addit his ἐκθεσιῶν, qua monstrat
 tanquam digito qui sint corruptores
 & patroni dissolutioris vitæ. Contra
 ostendit quibus virtutibus oporteat
 aduersus has corruptelas pugnare,
 scilicet fide, oratione ardenti, dilecti-
 one, spe firma, certo iudicio contra
 peccatum, & odio irremisso aduer-
 sus scelera. Versu. 24. statuatur sexta
 pars epilogus, δοξολογία constans, &
 est prorsus more Paulino composi-
 tus. Confer enim verba Epilogi hu-
 ius cum his quæ sunt in epilogo in
 epist. ad Rom. 16. cap. ver. 25. & 27. vi-
 debis aut inde hæc esse petita, aut
 certè quod probabilius est eundem

Spiritum S. vtrique tam Pau-
 lo quàm Iudæ eandem
 formulam perorandi
 dictasse.

FINIS.

02.6.11.3781

